

30.03.2021

Asia/11

§ 161

Helsingin luonnon monimuotoisuuden turvaamisen toimintaohjelman 2021–2028 hyväksyminen

HEL 2020-013646 T 11 00 01

Päätös

Kaupunkiympäristölautakunta päätti panna asian kahdeksi viikoksi pöydälle.

Käsittely

Asian aikana kuultavina olivat ympäristöjohtaja Esa Nikunen ja tiimpäällikkö Kaisa Pajanen. Asiantuntijat poistuivat kuulemisensa jälkeen kokouksesta.

Pöydällepanoehdotus:

Mia Haglund: Pyydän asian pöydälle seuraavaan kokoukseen.

Kaupunkiympäristölautakunta päätti yksimielisesti panna asian pöydälle

Esittelijä

kaupunkiympäristön toimialajohtaja
Mikko Aho

Lisätiedot

Esa Nikunen, ympäristöjohtaja, puhelin: +358 9 310 3200
esa.nikunen(a)hel.fi
Kaarina Heikkonen, kaupunkiekologi, puhelin: 310 31581
kaarina.heikkonen(a)hel.fi

Liitteet

- 1 LUMO-toimintaohjelma v.2.8. 18.3.2021 final
- 2 LUMO kommentit ja vastine versio 2.4

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Päätösehdotus

Kaupunkiympäristölautakunta päättää hyväksyä Helsingin luonnon monimuotoisuuden turvaamisen toimintaohjelman 2021–2028 (LUMO-ohjelman) ohjeellisena noudatettavaksi kaupunkistrategiassa 2017–2021 asetettujen luonnon monimuotoisuuteen liittyvien tavoitteiden saavuttamiseksi.

Samalla kaupunkiympäristölautakunta toteaa, että LUMO-ohjelmaa tulee toteuttaa kunnianhimoisesti ja määrätietoisesti.

Lisäksi kaupunkiympäristölautakunta toteaa, että luonnon monimuotoisuutta koskevan tiedon lisääntymisen, lainsäädännön sekä kansainvälisten, kansallisten ja kaupungin strategisten tavoitteiden muuttumisen sekä tietotaidon kehittymisen takia kaupungin toiminnan on elettävä ajassa. Mikäli jokin toimintaohjelmassa esitetyistä toimenpiteistä osoittautuu kustannuksiltaan tai vaikutuksiltaan epätarkoituksenmukaiseksi, on tilalle löydettävä tehokkaampia keinoja asetettujen tavoitteiden saavuttamiseksi. Vastaavasti, jos syntyy uusia tehokkaampia keinoja tavoitteiden saavuttamiseksi, voidaan luopua joistakin toimintaohjelmassa mainitusta keinosta. Toimenpiteiden tarkoituksenmukaisuutta arvioidaan kahden vuoden välein kaupunkiympäristölautakunnalle tehtävän toimintaohjelman seurannan yhteydessä.

Esittelijän perustelut

Taustaa

Helsingin luonnon monimuotoisuuden turvaamisen toimintaohjelmalla toteutetaan kuntien ympäristönsuojelun hallinnosta annetun lain (24.1.1986/64) määräystä, jonka mukaan kunnan tulee alueellaan valvoa ja edistää ympäristönsuojelua siten, että luontoa ja muuta ympäristöä suojelemalla, hoitamalla ja kehittämällä turvataan kunnan asukkaille terveellinen, viihtyisä ja virikkeitä antava sekä luonnontaloudellisesti kestävä elinympäristö. Lisäksi monet kansainväliset ja kansalliset sopimukset ja ohjeet velvoittavat luonnon monimuotoisuuden turvaamiseen. LUMO-ohjelman valmistelussa on otettu huomioon ympäristöministeriön Luonnon puolesta – ihmisen hyväksi, Suomen luonnon monimuotoisuuden suojelun ja kestävä käytön strategia 2013–2020. Myös Helsingin kaupunkistrategian tavoitteena on Helsingin arvokkaan luonnon vaaliminen ja kaupunkiluonnon monimuotoisuuden lisääminen. Tämän toimintaohjelman tavoitteilla ja toimenpiteillä tarkennetaan ja toteutetaan näitä kaupunkistrategian tavoitteita. LUMO-ohjelma ei sisällä luonnonsuojelualueiden perustamisiin liittyviä tavoitteita, sillä ne on kuvattu Helsingin luonnonsuojeluohjelmassa 2015-2024.

Valmistelu

Helsingin luonnon monimuotoisuuden turvaamisen toimintaohjelman 2021–2028 valmistelua varten koottiin kaupungin asiantuntijoista LUMO-työryhmä, johon halukkaat kaupungin työntekijät saivat liittyä. Työryhmään ilmoittautui noin 30 henkilöä. Toimintaohjelman valmistelutyötä ohjasi kaupungin luonnonsuojelun työryhmä, jossa on edustajia kaupunkiympäristön sekä kulttuuri- ja vapaa-ajan toimialoilta.

Toimintaohjelman päivitys aloitettiin vuorovaikutteisesti asukkaiden ja asiantuntijoiden kanssa järjestämällä seminaari kesällä 2018. Sen lisäksi pidettiin kolme avointa työpajaa ja tehtiin asukkaille suunnattu karttapohjainen verkkokysely. Seminaariin ja työpajoihin osallistui yli 20 tutkijaa Helsingin yliopistosta, Suomen ympäristökeskuksesta ja Luonnonvarakeskuksesta. Kaikkiaan vuorovaikutteiseen valmisteluun osallistui noin 170 henkilöä. Verkkokyselyyn vastaajia oli lähes 900. Ympäristöpalveluiden asiantuntijat kokosivat kertyneen aineiston ja hyödynsivät sitä toimintaohjelman laadinnassa.

Luonnonsuojelun työryhmä hyväksyi toimintaohjelmanluonnoksen 12.11.2020 lähetettäväksi kaupunkiympäristölautakunnalle hyväksyttäväksi.

Toimintaohjelma

Helsingin luonnon monimuotoisuuden turvaamisen toimintaohjelmassa on esitetty 11 tavoitetta ja 90 toimenpidettä kaupunkiluonnon monimuotoisuuden turvaamiseksi (liite 1).

Toimintaohjelman tavoitteet ja toimenpiteet koskevat Helsingin kaupungin aluetta ja kaupungin muissa kunnissa omistamia virkistys- ja ulkoilualueita.

Toimintaohjelman tavoitteiden ja toimenpiteiden päävastuutaho on useimmiten jokin kaupunkiympäristön toimialan palveluista mutta muutamien päävastuutaho on kulttuuriin ja vapaa-ajan toimialalla.

Toimintaohjelmaan sisältyy kuvaukset Helsingin luonnon monimuotoisuuden pääpiirteistä, nykyisistä luonnon monimuotoisuuden turvaamisen periaatteista ja päämääristä, toimintaohjelman toteuttamisen taloudellisista vaikutuksista sekä suunnitelma toimintaohjelman ja Helsingin luonnon tilan seurannasta.

On tärkeää, että luonnon monimuotoisuuden turvaamisen tavoitteet ja toimenpiteet integroidaan kaikkeen kaupungin toimintaan. LUMO-ohjelma on keskeinen integroinnin väline, mutta vastaavat tavoitteet on otettava huomioon myös monessa muussa ohjelmassa, suunnitelmassa ja hankkeessa, jotta Helsinki saa osaltaan hoidettua vastuunsa kansainvälisestä tavoitteesta luonnon monimuotoisuuden vähenemisen pysäyttämiseksi. Ympäristöpalveluiden ympäristönsuojelu ja ohjaus -yksikkö huolehtii luonnon monimuotoisuuden tavoitteiden läpäisevyydestä ympäristöjohtamisen ja ympäristötietoisuuden lisäämisen avulla.

Toimintaohjelman taloudellisista vaikutuksista

Luonnon monimuotoisuuden turvaamisen toimintaohjelman toimenpiteistä tehtiin kustannus–hyöty-arvio, jossa tarkasteltiin toimenpiteiden toteuttamisen suoria kustannusvaikutuksia sekä hyötyjä kaupunkiluonnon monimuotoisuudelle. Sekä kustannukset että hyödyt voivat vaihdella sen mukaan, millaisiin toteutustapoihin ja -ratkaisuihin päädytään toimenpiteiden edetessä, joten yksityiskohtainen arviointi ei ollut mahdollista.

LUMO-toimintaohjelman tavoitteilla ja toimenpiteillä on ekologiset perustelut. Kaupungin asiantuntijoiden tekemässä monimuotoisuushyötyjen arvioinnissa verrattiin toimenpiteiden vaikutuksia nykytilanteeseen. Suurta hyötyä luonnon monimuotoisuudelle arvioitiin olevan 29 toimenpiteellä ja keskisuurta hyötyä 54:llä. Esimerkiksi luonnonmukaisten viheralueiden määrän säilyttäminen noin kolmasosana kaupungin pinta-alasta estää tutkimusten mukaan eliölajien lukumäärän voimakkaan vähenemisen.

Paljon kustannuksia aiheuttavat viherverkostojen kehittäminen, eläinten liikkumisen turvaaminen vehreillä yli- ja alikuluilla sekä viherkattojen liisääminen. Myös monet jokien, purojen ja rantojen luontoon sekä hulevesien käsittelyyn liittyvät toimenpiteet ovat hintavia. Samoin vieraslajien nykyisen lainsäädännön mukainen torjunta aiheuttaa paljon kustannuksia. Näistä verraten kalliista toimenpiteistä on luonnon monimuotoisuudelle suurta suoraa hyötyä. Myös kaiken ikäisille sopiville ja luonnon kulumista ehkäiseville retkeilyrakenteille ja luontotukikohtille tarvitaan hyvät toteutuksen ja ylläpidon resurssit. Luonnon monimuotoisuutta nämä toimenpiteet edistävät vain välillisesti, mutta niillä on suuri merkitys ihmisen hyvinvoinnille viihtyisän asuinympäristön kautta.

Pieneksi arvioitiin seitsemän toimenpiteen hyöty. Ne ovat luonteeltaan välillisesti luonnon monimuotoisuutta turvaavia, mutta niiden toteuttaminen ei vaadi suuria kustannuksia.

LUMO-ohjelmaa toteutetaan suurelta osin virka- tai konsulttityönä eri palveluiden talousarvioiden puitteissa. Laajimpiin hankeluonteisiin toimenpiteisiin haetaan kuitenkin erillismäärärahoja. Toimenpiteitä voidaan toteuttaa myös yhteisrahoituksella, ja niihin voidaan hakea lisäksi kaupungin ulkopuolista rahoitusta. Tällaisia ovat esimerkiksi vesiluonnon kunnostukset, kulunohjaus ja muut rakenteet viheralueilla, vihersillat ja vieraslajien torjunta.

Saadusta kommenteista

Kaupungin luonnonsuojelun työryhmä pyysi kommentteja Helsingin luonnon monimuotoisuuden turvaamisen toimintaohjelmaluonnoksesta 11.5.2020 asukas- ja luontojärjestöiltä ja kaikilta niiltä kaupungin palveluilta, jotka oli merkitty toimenpiteiden vastuutahoiksi. Kaupungin palve-

luista mielipiteitä esitti maankäyttö ja kaupunkirakenne - palvelukokonaisuus, ja järjestöistä kommentteja esittivät Helsingin kaupunginosayhdistykset ry, Helsingin luonnonsuojeluyhdistys ry (Helsy ry) ja Helsingin Seudun Lintutieteellinen Yhdistys - Helsingforstraktens Ornitologiska Förening Tringa ry.

Kommentit olivat pääosin ohjelmaa tukevia ja toimenpiteisiin kannustavia sekä yhteistyötä ehdottavia. Lisäksi ehdotettiin monia täydennyksiä ja jonkin verran korjauksia toimintaohjelmaluonnokseen. Monet muutosehdotuksista hyväksyttiin. Yhteenvetoon kommentteista ja vastineista on koottu perustelut niiden ehdotusten osalta, joita ei voitu hyväksyä. (liite 2).

Toimintaohjelman ja Helsingin luonnon seurannasta

Toimenpiteistä vastaavat tahot laativat vuosittain arvion toimintaohjelman toimenpiteiden edistymisestä, toteutumisesta ja vaikuttavuudesta luonnonsuojelun työryhmälle. Ympäristöpalvelut raportoi kaupunkiympäristölautakunnalle ohjelman etenemisestä kahden vuoden välein. Lisäksi teetetään ulkopuolinen arviointi toimintaohjelman toteutumisesta ja vaikuttavuudesta sekä vuonna 2025 että ohjelmakauden päätyttyä.

Helsingin luonnon monimuotoisuuden turvaamisen toimintaohjelman toimenpiteiden toteutumisen seurannan lisäksi ympäristöpalvelut seuraa laajemmin Helsingin luonnon monimuotoisuuden tilaa ja siinä tapahtuvia muutoksia erilaisten indikaattoreiden avulla vuosittain. Tietoa Helsingin luonnon monimuotoisuuden tilasta sisällytetään myös kaupungin vuosittaiseen ympäristöraporttiin.

Esittelijä

kaupunkiympäristön toimialajohtaja
Mikko Aho

Lisätiedot

Esa Nikunen, ympäristöjohtaja, puhelin: +358 9 310 3200
esa.nikunen(a)hel.fi
Kaarina Heikkonen, kaupunkiekologi, puhelin: 310 31581
kaarina.heikkonen(a)hel.fi

Liitteet

- 1 LUMO-toimintaohjelma v.2.8. 18.3.2021 final
- 2 LUMO kommentit ja vastine versio 2.4

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano